

χήρα

χήρα, η, ουσ. [<αρχ. χήρα], η χήρα·

- *αφού όλοι απόκλαψαν, δάκρυσε και η χήρα*, λέγεται ειρωνικά για άτομο που προσποιείται πως στενοχωριέται, πώς θλίβεται για το κακό που έπαθε κάποιος οικείος του. Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το *ναι μωρέ* ή το *σιγά μωρέ*·
- *εύθυμη χήρα*, λέγεται ειρωνικά για γυναίκα που έχει πεθάνει ο άντρας της και αυτή, αντί να τον πενθεί, ζει χαρούμενη και ξέγνοιαστη ζωή: «έχουμε στη γειτονιά μας μια εύθυμη χήρα, που μόλις τη βλέπουν οι άντρες, την πειράζουν». Από την ομώνυμη οπερέτα του Ούγγρου συνθέτη Φ. Λεχάρ·
- *η χήρα μέσα κάθεται κι όξω την κουβεντιάζουν*, η χήρα όσο και να είναι τίμια, ο κόσμος είναι πάντα έτοιμος να σχολιάσει αρνητικά την ηθική της: «απ' τη μέρα που έχασε τον άντρα της, προσπαθεί να είναι τύπος και υπογραμμός, όμως η χήρα μέσα κάθεται κι όξω την κουβεντιάζουν»·
- *κάνει σαν τη χήρα στο κρεβάτι*, βιάζεται, ανυπομονεί πάρα πολύ, αδημονεί για κάτι: «του 'ταξα πως θα του κεράσω στα μπουζούκια, και κάνει σαν τη χήρα στο κρεβάτι». Από το ότι η χήρα, επειδή της λείπει ο άντρας, όταν της τύχει να βρεθεί με κάποιον άντρα στο κρεβάτι, βιάζεται να αρχίσει η σεξουαλική διαδικασία·
- *κλαίγονται οι χήρες, κλαίγονται κι οι παντρεμένες*, λέγεται με ειρωνική διάθεση σε όσους παραπονούνται, χωρίς να υπάρχει κάποιος πραγματικός λόγος: «ε ρε, και να 'χα λεφτά, να δεις τι θα 'καμνα! -Κλαίγονται οι χήρες, κλαίγονται κι οι παντρεμένες. Εσύ το λες αυτό, που σου άφησε ο πατέρας σου ολόκληρη περιουσία;». Από το ότι οι χήρες από τη στιγμή που τους λείπει ο άντρας, δίκαια παραπονιούνται που δεν έχουν κάποιον προστάτη ή κάποιον να τις επιβάλει τη σεξουαλική πράξη, πράγμα για το οποίο δεν πρέπει να παραπονιούνται οι παντρεμένες, αφού έχουν τον άντρα τους·
- *μαύρη χήρα*, δηλητηριώδης αράχνη, που καταβροχθίζει το αρσενικό μετά το ζευγάριμα: «πέθανε από τσίμπημα μαύρης χήρας»·
- *ο οβολός της χήρας*, μικρή οικονομική εισφορά, που όμως προέρχεται από το υστέρημά μας: «έδωσαν οι άλλοι από ένα ποσό, έδωσα κι εγώ τον οβολό της χήρας»·
- *οι χήρες και τα ορφανά*, χαρακτηρίζει κατηγορία ατόμων που έχουν μεγάλη ανάγκη από φροντίδα, από προστασία: «η κοινωνική πολιτική της κυβέρνησης δείχνει άμεσο ενδιαφέρον για τις χήρες και τα ορφανά»·
- *την εθέλω και ας είν' και χήρα και φτωχή και κακομοίρα*, βλ. λ. θέλω·
- *το δίλεπτο της χήρας*, βλ. συνηθέστ. *ο οβολός της χήρας*. Πρβλ.: *είδε δέ τινα χήραν πενιχράν βάλλουσαν εκεί δύο λεπτά* (Λουκά, κα' 2).